

Bureau voor Archeologie Rapport 380

Vicariss van Alphenstraat 3-5-7, Schijndel, gemeente Schijndel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 380. Vicaris van Alphenstraat 3-5-7, Schijndel, gemeente Schijndel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen

auteur: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 14 november 2016

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

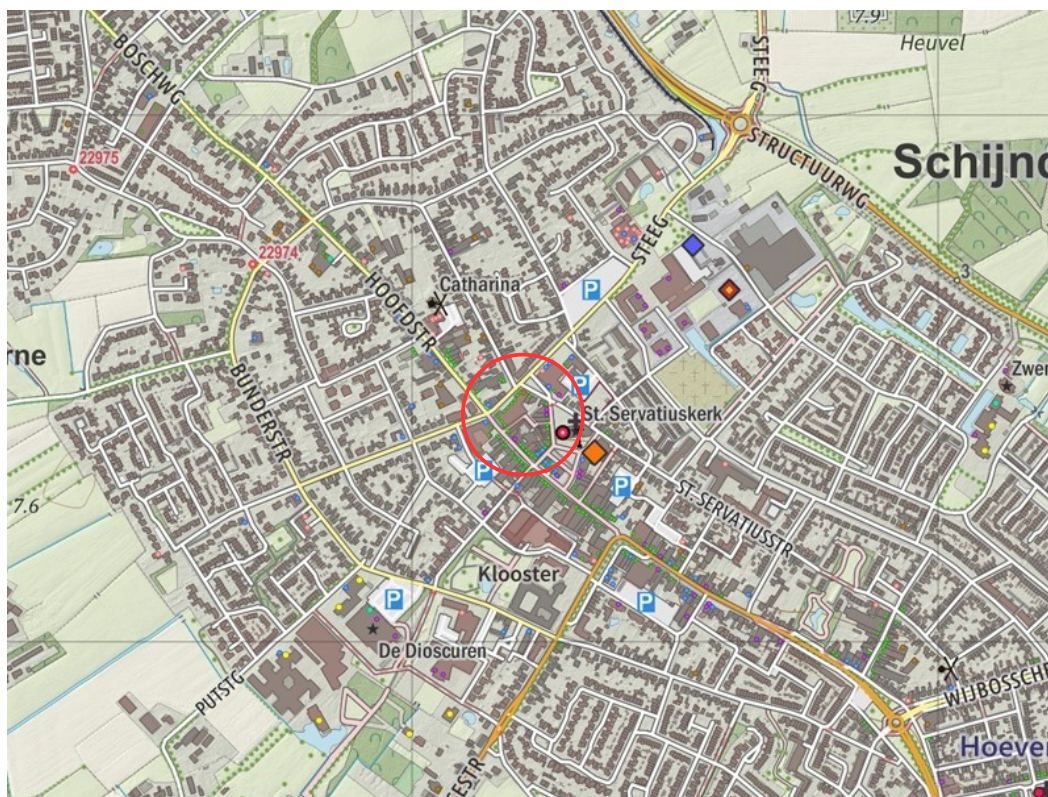
T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2016071301
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Schijndel
Plaats	Schijndel
Toponiem	Vicariss van Alphenstraat 3-5-7
Centrum locatie (m RD)	158.230; 403.450 (x; y)
Omvang plangebied	1.040 m ²
Kadastrale gegevens	Gemeente Schijndel, sectie G, percelen 505, 2114, 2652
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	4010417100; 4010425100
Soort onderzoek	een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen
Opdrachtgever	De heren G.C.M. en E.A.M. den Ouden
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie, A. de Boer
Kaartblad	45D
Periode van uitvoering	Augustus 2016
Bevoegd gezag	Gemeente Schijndel
Deskundige namens bevoegde overheid	Onbekend
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot. Vondstdocumentatie: geen vondsten.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	6
1	Inleiding.....	7
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	7
2	Bureauonderzoek.....	9
	2.1 Methode.....	9
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	9
	2.3 Aardkunde.....	10
	2.4 Bewoning en historische situatie.....	11
	2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden.....	11
	2.6 Gespecificeerde verwachting.....	18
3	Booronderzoek.....	20
	3.1 Methode.....	20
	3.2 Resultaten.....	20
	3.3 Interpretatie.....	21
4	Conclusie.....	22
5	Advies.....	24
6	Literatuur.....	25
	Figuren.....	27
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	43

Lijst met Figuren

Figuur 1: Ligging van het plangebied (www.opentopo.nl).....	3
Figuur 2: Bestaande (links) en nieuwe (rechts) situatie in het plangebied. Het noorden is rechtsonder.....	7
Figuur 3: Het plangebied.....	27
Figuur 4: Foto's van het plangebied.....	28
Figuur 5: Kelder onder huisnummers 3 en 5.....	29
Figuur 6: Funderingstekening op kelder niveau.....	30
Figuur 7: Bestaande (rode contour) bebouwingscontouren geplot over de nieuwe situatie.....	31
Figuur 8: Doorsnede nieuwbouw.....	32
Figuur 9: Hoogte-reliëfkaart op basis van het AHN (Kadaster en PDOK 2014). Hoogtewaarden in meters ten opzichte van NAP.....	33
Figuur 10: Tiendkaart uit ca. 1750 van De Weijer (Van de Weijer 1750).....	34
Figuur 11: Kadastrale minuut 1811-1832 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed"). Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels: Kadastrale nummers 5, 6 en 7 (nu huisnummers 3 en 5) betreffen een huis, tuin en erf en zijn in eigendom van een medec. (medicijnen?) doctor en nummers 8 en 9 (nu huisnummer 7) betreffen eveneens een huis en erf en zijn in bezit van een schoenmaker.....	35
Figuur 12: Bonnekaart 1900.....	36
Figuur 13: Bonnekaart 1928.....	36
Figuur 14: Topografische kaart 1956.....	37
Figuur 15: Topografische kaart 1967.....	37
Figuur 16: Topografische kaart 1988.....	38
Figuur 17: Archeologische terreinen (rood), waarnemingen (geel) en onderzoeksmeldingen (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016, 3).....	39
Figuur 18: Beleidskaart gemeente Schijndel (Berkvens 2013). Het plangebied ligt in de zwarte cirkel, in categorie 2: gebied van hoge archeologische waarde.	40
Figuur 19: Boorpuntenkaart.....	41
Figuur 20: Schematische doorsnede.....	42

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	11
Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 250 m van het plangebied.....	18

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd voor sloop- en nieuwbouw werkzaamheden aan de Vicaris van Alphenstraat 3-5-7 te Schijndel.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002 en 4003. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen.

Het voornemen bestaat om een voormalige apotheek met twee inpandige zelfstandige woningen (huisnummers 3 en 5) en een halfvrijstaande woning met diverse aanbouwen (huisnummer 7) te slopen en te vervangen door twaalf nieuwe gestapelde woningen. De nieuwbouw komt grotendeels op de plaats van het bestaande. Het huidige achterterrein is bestraat en in gebruik als tuin. Hier worden de bergingen en parkeerplaatsen aangelegd.

Het plangebied ligt in de kern van Schijndel, dat vermoedelijk op een dekzandrug is ontstaan. Uit het booronderzoek blijkt dat het bodemmateriaal uit dekzand bestaat, waar potstalbemesting een antropogeen dek heeft gevormd. Bodemkundig is sprake van een A op C profiel. Aan het oppervlak ligt een klinker- en tegelverharding en een moderne omgewerkte laag van 20 tot 60 cm dik.

Op basis van de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een deels intact antropogeen dek, kan in de top van de C-horizont tussen 130 en 160 cm-mv een archeologisch sporenniveau uit de periode Neolithicum – Middeleeuwen aanwezig zijn.

Op grond van de ligging in de historische kern van Schijndel kunnen onder de bovenste omgewerkte laag (20 cm-mv en dieper) resten van laatmiddeleeuwse bebouwing aanwezig zijn. Op het achterterrein kunnen resten van bijgebouwen, beer- en waterputten en andere muurwerken aanwezig zijn. Onder de bestaande bebouwing worden binnen de funderingsdiepte geen archeologische resten meer verwacht.

Aanbevolen wordt om een archeologisch proefsleuvenonderzoek met evt. doorstart naar een opgraving uit te voeren in die zones waar graafwerkzaamheden dieper dan 20 cm zijn voorzien, bijvoorbeeld voor de aanleg van funderingen, ondergrondse leidingen en wegcunetten. Als dat praktisch niet mogelijk is, kunnen de civiele graafwerkzaamheden voorzien worden van een archeologische begeleiding.

Daarnaast wordt aanbevolen de ondergrondse sloop archeologisch te begeleiden buiten het vlak van de manshoge kelder. Dit betreft de bebouwing van de Vicaris van Alphenstraat 7, en de niet onderkelderde strook van Vicaris van Alphenstraat 3-5.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Vicaris van Alphenstraat 3-5-7 te Schijndel.

Figuur 2: Bestaande (links) en nieuwe (rechts) situatie in het plangebied. Het noorden is rechtsonder.

Voor de voorgenomen ontwikkeling wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld waarbij rekening moet worden gehouden met het vastgestelde gemeentelijke beleid.¹ Op de beleidskaart van de gemeente ligt het plangebied in categorie 2: gebied van hoge archeologische waarde. Dit betekent dat bij bodemingrepen dieper dan 30 cm over een oppervlakte groter dan 100 m² een archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 1.040 m², zie fig. 2. De beoogde ontwikkeling leidt tot een bodemverstoring tot naar schatting 80 cm-mv. Hiermee overschrijdt het plan de vrijstellingscriteria en geldt de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

Het onderzoeksgebied is een zone met straal van circa 250 m om de ontwikkeling heen.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.0).²

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Het doel van het veldonderzoek is het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

Het veldonderzoek is uitgevoerd als booronderzoek (IVO – O) en heeft de verkennende vorm. Met het verkennende veldonderzoek wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de

¹ (Berkvens 2013)

² (SIKB 2016, 0)

locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
- Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
 - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
 - *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.0, protocol 4002.³

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer de diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

Genoemde stappen leiden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.⁴ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Schijndel in de gelijknamige gemeente. De bestaande bebouwing betreft een voormalige apotheek met twee inpandige zelfstandige woningen (huisnummers 3 en 5) en een halfvrijstaande woning met diverse aanbouwen (huisnummer 7). De voormalige apotheek staat leeg en de woningen worden niet meer bewoond, uitgezonderd de verhuur in het kader van de Leegstandswet.

De percelen waarop de ontwikkeling plaatsvindt hebben een gezamenlijk omvang van 1.040 m². De huidige bebouwing heeft een gezamenlijke omvang van 373 m² (288 m² + 85 m², zie fig. 3). Langs de zuidrand, achter huisnummer 7 bevindt zich een langgerekte overkapping met golfplaten, licht gefundeerd, ongeveer 60 m² groot. De rest van het plangebied is deels verhard met tegels en deels in gebruik als tuin (fig. 4).

De bestaande bebouwing onder huisnummers 3 en 5 is vrijwel geheel onderkelderd tot op stahoogte (fig. 5 en 6), tot 260 cm onder (peil) straatniveau. Het is onbekend of de woning op huisnummer 7 is onderkelderd.

Het plangebied wordt begrensd door andere bebouwde percelen van het centrum van Schijndel.

De beoogde ingreep bestaat uit het slopen van alle bebouwing en de bouw van twaalf nieuwe gestapelde woningen. De nieuwbouw is grotendeels voorzien op de plaats van de bestaande bebouwing (fig. 7). Het vlak van de nieuwbouw heeft een omvang van ongeveer 430 m² en ligt op twee plaatsen buiten de contouren van de bestaande bouw, tussen huisnummers 5 en 7 en achter huisnummer 7. De bergingen worden geplaatst op het terrein waar nu de overkapping aanwezig

³ (SIKB 2016)

⁴ (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services)

is (60 m²). De nieuwbouw wordt niet onderkelderd (fig. 8). De diepte van de graafwerkzaamheden voor de realisatie van de bouw bedraagt ongeveer maximaal 80 cm-mv.

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in de ArcheoRegio “Brabants zandgebied”.⁵ Het plangebied ligt in de Centrale Slenk. Dit is sinds 25 miljoen jaar een dalingsgebied. Gedurende het Pleistoceen zijn hier rivierafzettingen gevormd. Op de rivierafzettingen is dekzand afgezet (Formatie van Boxtel).⁶ Op sommige plaatsen is het zand in de vorm van ruggen tot rust gekomen, dit zijn dekzandruggen. Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd in verband met de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Schijndel. Van de gemeente Schijndel is in 2013 een erfgoedkaart gemaakt door de SRE Milieudienst (thans Omgevingsdienst Zuidoost Brabant). Onderdeel van de erfgoedkaart is een kaart van het fysisch landschap. Op deze kaart ligt het plangebied op een hoge dekzandrug (fig. 9).

Direct buiten Schijndel zijn dekzandruggen gekarteerd. De dekzandruggen worden omringd door lager gelegen delen van het dekzandgebied: vlakke van ten dele verspoelde dekzanden en dalvormige laagtes.⁷ Schijndel is ontstaan op een dekzandrug, deze is te herkennen in een beeld uit Actueel Hoogtebestand Nederland (fig. 10).⁸

De hoge delen van de lemige zandgronden zijn eeuwen lang gebruikt als bouwlanden. In de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn de gronden door een systeem van potstalbemesting kunstmatig opgehoogd. Deze zgn. antropogene dekken zijn enkele decimeters dik. De gronden waar dit het geval is worden laarpodzolgronden (dek tot 50 cm dik) of enkeerdgronden (meer dan 50 cm dik) genoemd. Binnen de lage delen van het landschap komen beekkeerdgronden voor. In de depressies kan er sprake zijn van een beekleemlaag (leembijmenging van 40 à 50 %). Deze gronden zijn ook kunstmatig opgehoogd. Ze zijn echter recenter in cultuur gebracht dan de laarpodzolgronden en enkeerdgronden.⁹ Op de aardkundige kaartserie van de bodemkaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. Het is zodoende niet zeker welke gronden in het plangebied aanwezig zijn. Op een aangrenzend perceel, en op een perceel aan de overzijde (noordzijde) van de Vicaris Van Alphenstraat is archeologisch veldonderzoek uitgevoerd en blijkt de natuurlijke bodemopbouw sterk verstoord zodat ook hieruit niet de oorspronkelijke bodemgesteldheid kan worden afgeleid.¹⁰

In het Dinoloket en BISNederland staan geen voor het plangebied relevante boorprofielen geregistreerd.¹¹ In het bodemloket staan geen onderzoeken of verdachte locaties in het plangebied geregistreerd.¹²

5 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

6 (De Mulder 2003)

7 (Alterra Wageningen UR 2007)

8 (Kadaster en PDOK 2014)

9 (Stichting voor Bodemkartering 1969)

10 (Gazenbeek 2004; Kooi 2009)

11 (Dinoloket; Alterra Wageningen UR 2012)

12 (Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu)

<i>Bron</i>	<i>Situatie plangebied, omschrijving</i>
Geologie	Bx5: Formatie van Boxtel, Dekzand, beekleem, -zand en veen
Bodemkunde	bebouwd
Geomorfologie (fig. 9)	Kaart fysisch en archeologisch landschap: Hoge dekzandrug
AHN (fig. 10)	Het straatniveau in het plangebied ligt op ongeveer 9,5 m NAP.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning en historische situatie

De plaats Schijndel wordt voor het eerst genoemd in 1299 als Skinle.¹³ De betekenis van de naam kan zijn ontleent aan een eikenbos waar schors (skin) werd gewonnen. Het dorp is ontstaan als dochterparochie van Dinther, waarschijnlijk in de 13^e eeuw op vruchtbare gronden langs de Aa.¹⁴

De straat waaraan het plangebied ligt, is vernoemd naar Antonius van Alphen (1748 – 1831). Hij was pastoor in Schijndel.

Op de Tiendkaart van halverwege de 18^e eeuw is de ligging van het plangebied in het bebouwde centrum van Schijndel zichtbaar (fig. 11). De kadastrale minuut van begin 19^e eeuw is nauwkeuriger. Deze is gegeorefereerd en weergegeven in fig. 12. Hierop kan men zien dat de huidige bebouwing voorgangers kent uit deze periode. De kadastrale nummers 5, 6 en 7 (nu huisnummers 3 en 5) betreffen een huis, tuin en erf en zijn in eigendom van een medec. (medicijnen?) doctor en nummers 8 en 9 (nu huisnummer 7) betreffen eveneens een huis en erf en zijn in bezit van een schoenmaker.

Op Bonnekaarten en topografische kaarten uit de 20^e eeuw blijkt dat de situatie telkens iets anders is. Deels wordt dit veroorzaakt door de beperkte nauwkeurigheid van de betreffende kaarten, maar waarschijnlijk ook door het verschillende keren slopen en herbouwen van de gebouwen.

De huidige panden zijn gebouwd in 1958 (huisnummer 7) en 1975 (huisnummers 3 en 5).¹⁵

In het archief Bouwvergunningen van Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) staan de volgende bouwvergunningen geregistreerd:

- 1946-1955: Vicaris van Alphenstraat 7, herstel oorlogschade
- 1975: Vicaris van Alphenstraat 3, bouw fietsenberging
- 1974: Vicaris van Alphenstraat 3, bouw apotheek en woning
- 1957: Vicaris van Alphenstraat 7, bouw woning

¹³ (Berkel 2006)

¹⁴ (Berkvens 2013)

¹⁵ (Kadaster 2013)

2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische terreinen, waarnemingen en onderzoeksmeldingen staan weergegeven in fig. 18 en toegelicht in tabel 2. De belangrijkste gegevens staan beschreven in de lopende tekst. In fig. 19 is een uitsnede uit de gemeentelijke beleidskaart opgenomen.

Het plangebied ligt in de historische kern van Schijndel, een terrein van hoge archeologische waarden (terrein 16.858). Op de gemeentelijke beleidskaart ligt het plangebied daarom in een zone met hoge archeologische verwachting.

Direct ten westen van het plangebied, langs de Kluisstraat, is een bureauonderzoek, booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden. Op grond van het bureauonderzoek en booronderzoek is geadviseerd om vervolgonderzoek uit te laten voeren gezien de aanwezigheid van historische fundamenteën, terreindelen met een onverstoorde bodemopbouw en de mogelijke aanwezigheid van sporen op grotere diepte onder de verstoringen (onderzoek 34.253). Uit het proefsleuvenonderzoek dat na de sloop van de bebouwing is uitgevoerd, bleek echter dat het terrein grotendeels al verstoord was (onderzoek 34.253 en waarneming 419.562), en bleken alleen resten uit de NTB en NTC aanwezig die niet behoudenswaardig zijn gescoord.

Tegenover het plangebied is aan de Vicaris van Alphenstraat een bureauonderzoek en booronderzoek uitgevoerd (onderzoek 5.166, waarneming 412.210). In de ondergrond bleken archeologische indicatoren aanwezig die echter in verstoorde context aangetroffen lagen. Het grootste deel bestond uit puin in verschillende vormen dat in de verstoorde top van het dekzand werd aangetroffen. Er is slechts één fragment aardewerk gevonden, een fragment steengoed uit de LME of NT. Aanvullend archeologisch onderzoek binnen het plangebied werd daarom niet noodzakelijk geacht.

Op ongeveer 50 zuidoostelijk van het plangebied heeft een begeleiding van civiele werkzaamheden plaatsgevonden bij het herinrichten van de Markt (onderzoek 27.635, waarneming 413.117) rondom de van oorsprong 15^e eeuwse kerk (waarneming 401.490). Hierbij zijn graven, funderingsresten en aardewerkfragmenten uit de Nieuwe tijd (17^e tot de 20^e eeuw) aangetroffen. Op een nabijgelegen terrein, grenzend aan de Hoofdstraat, heeft de Heemkunde kring ook diverse sporen uit de Nieuwe tijd opgegraven (waarneming 408.031).

Op een ander deel van de Markt heeft een bureauonderzoek en booronderzoek plaatsgevonden (onderzoek 47.336). Daarbij is een cultuurlaag aangetroffen en is geadviseerd een vervolgonderzoek uit te voeren. Dat vervolgonderzoek is (nog) niet uitgevoerd.

Over de archeologische waarde van het plangebied is contact opgenomen met de Heemkunde kring van Schijndel, dhr. Van Kaathoven. Hij geeft aan dat op het plein dat op de tiendkaart zichtbaar is een drinkkuil met een waterput lag, en een soort slagboom naar Heeswijk Het gebied hoorde in de Middeleeuwen bij Dinther (Sint Servaas Kapittel). Deze hoek wordt "de Cluse" genoemd.

Bron	Omschrijving
Archeologische terreinen	16.858 - Schijndel - Terrein van hoge archeologische waarde Teren met de oude dorpskern van Schijndel. Middeleeuwse bewoning voor 1250.

Bron	Omschrijving
Waarnemingen	44.166 en 44.167: Schijndel: Kloosterstraat Bij het uitgraven van een greppel langs de zuidzijde van het terrein, bestemd voor de fundering van de muur die de afscheiding tussen het overige deel van de kloostertuin en de verbindingsweg vormt, kwam een aardewerkvondsten vnl. IJzertijd en Middeleeuwen en sporen aan het licht'.¹⁶ De waarnemingen liggen waarschijnlijk te ver naar het westen, zie onderzoek 53.787. 401.283: Schijndel: Hoofdstraat Vondst van middeleeuwse kruikjes onder zeventiende eeuwse huis. 401.482: Schijndel: Lichtenburg Vondst van vuursteen kling (Neolithicum). 401.490: Schijndel: De Kluis Toren van de Rooms Katholieke kerk uit de 15e eeuw. Van de oude kerk is alleen de toren over, waaraan in 1839 een nieuwe kerk is gebouwd. 408.031: Schijndel: Hoofdstraat 102-104 Opgraving uitgevoerd door Heemkundekring. Hierbij zijn diverse artefacten/indicatoren uit de 16e -18e eeuw aangetroffen alsmede enkele lichtgrijze grondsporen die mogelijk in de prehistorie kunnen worden gedateerd. 412.210: Schijndel, Vicaris van Alphenstraat/Kluisstraat <i>Zie verder onderzoeksmelding: 5.166</i> 413.117: Schijndel, Markt, Vicaris van Alphenstraat <i>Zie verder onderzoeksmelding: 27.635</i> 416.650: Schijndel, Vicaris Aertsweg <i>Zie verder onderzoeksmelding: 24.888</i> 419.562: Schijndel, Kluisstraat-Project Hermetage <i>Zie verder onderzoeksmelding: 34.253</i> 421.353: Schijndel, Hoofdstraat-Groeneweg <i>Zie verder onderzoeksmelding: 5.028</i> 423.532: Schijndel, Mieke de Brefstraat <i>Zie verder onderzoeksmelding: 26.669</i> 437.799: Schijndel, Mieke de Brefstraat, kloostertuin <i>Zie verder onderzoeksmelding: 57.072</i>
Vondstmeldingen	Geen.
Onderzoeksmeldingen	5.028: Schijndel, Hoofdstraat-Groeneweg, opgraving In 2003 en 2004 werd door AWN 23 Heemkundigekring Schijndel een opgraving uitgevoerd in het centrum van Schijndel aan de oude hoofdstraat. Bekend was dat hier vroeger twee herbergen met een brouwerij gelegen waren. Omdat op een deel van het terrein nog een huis stond werd in de eerste fase op de parkeerplaats en naast het huis en in de achtertuin onderzoek verricht middels proefsleuven. In de tweede fase werd onder het gesloopte huis onderzoek gedaan. Door de beperkte tijd met name in de tweede fase is niet het volledige terrein onderzocht en is ook bij het afwerken en couperen van sporen selectief gewerkt. Groot deel van terrein was tot 1,5 meter verstoord door allerlei afvalkuilen die niet verder zijn bekeken. Alleen de fundering van de brouwer was bovenin afgeschoren. Onder de vele verstoringen vlak achter de brouwerij werden op een diepte van 2 tot 4 meter 6 waterputten gevonden, waaronder één met complete bierkuip. De putten volgen elkaar op in tijd en dateren vanaf de 16e eeuw tot 19e eeuw. Ze hangen samen met de bewoning(herbergen) aan de doorgaande route(hoofdstraat) door Schijndel die dateert uit de Middeleeuwen. Behalve de vondsten en structuren uit de Nieuwe tijd zijn ook fragmenten aardewerk uit de IJzertijd, Romeinse tijd en

16 (Robeerst 1996)

Bron	Omschrijving
	Middeleeuwen gevonden.¹⁷ 5.166: Schijndel, Vicaris van Alphenstraat, booronderzoek Tijdens de uitvoering van het booronderzoek werden in alle boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Alle archeologische indicatoren werden echter in verstoorde context aangetroffen. Het grootste deel bestond uit puin in verschillende vormen dat in de verstoorde top van het dekzand werd aangetroffen. Er is slechts één fragment aardewerk gevonden, een fragment steengoed uit de LME of NT (waarneming 412.210). Aanvullend archeologisch onderzoek binnen het plangebied wordt niet noodzakelijk geacht.¹⁸ 8.073: Schijndel, De Steeg: de Beemd, booronderzoek De gedane vondsten zijn op te vatten als mestvondsten die bij het uitstrooien van de mest op de akker zijn terechtgekomen. De vondsten zeggen iets over het begin van de bemesting en de ophoging van de akker, maar duiden niet op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plekke. Het onderzoeksgebied is relatief laag gelegen en daarom minder geschikt voor bewoning. Dit wordt bevestigd door de aanwezigheid van voornamelijk beekeerdgronden. Het plangebied is vrijgegeven.¹⁹ 15.422: Schijndel, Hoofdstraat, booronderzoek Tijdens de uitvoering van het booronderzoek werden geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden uit de Prehistorie, Romeinse Tijd en Middeleeuwen aangetroffen. Op basis van historische gegevens kan worden gesteld dat zich pas vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw binnen het onderzoeksgebied bebouwing heeft bevonden. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek door middel van grondboringen kan worden gesteld dat de uitvoering van nader archeologisch onderzoek ter plaatse van het onderzoeksgebied niet noodzakelijk wordt geacht.²⁰ 21.702: Schijndel, Kluisstraat, booronderzoek Tijdens het veldonderzoek is geconstateerd dat het plangebied op een dekzandrug in de dorpskern van Schijndel ligt. Naast de aangetroffen resten uit de Nieuwe tijd kunnen er mogelijk nog resten aanwezig zijn uit de periode Mesolithicum tot en met de Late-Middeleeuwen. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om vervolgonderzoek uit te laten voeren. Gezien de aanwezigheid van historische fundamenteën, terreindelen met een onverstoord bodemopbouw en de mogelijke aanwezigheid van sporen op grotere diepte onder de verstoringen is het aan te bevelen dit vervolgonderzoek te laten bestaan uit een directe opgraving van het hele terrein nadat de huidige bebouwing is gesloopt.²¹ 24.888: Schijndel, Vicaris Aertsweg, begeleiding De archeologische begeleiding betrof het aanleggen van een riolering in de Vicaris Aertsweg over een lengte van 36 meter. De breedte van de sleuf bedroeg circa 1,20 meter terwijl de diepte ervan tot 1,20 meter onder het maaiveld reikte. Hierin werden twee profielkolommen gedocumenteerd. De bodemopbouw wees op de aanwezigheid van geeloranje dekzand met oer in het onderste gedeelte van het profiel. Daarboven werd een mogelijke akkerlaag vastgesteld, die werd afgedekt door een recente kleilaag. Er werden twee sporen gedocumenteerd. Spoor 1 was een kuil, waarvan de maximale lengte circa 4,5 meter bedroeg. De diepte ervan kon niet worden vastgesteld. Hierbinnen bevond zich spoor 2, eveneens een kuil met een maximale lengte van circa 2 meter, die door een laag blauwe leem werd begrensd.

17 (Berkvens en Van der Rijdt 2006)

18 (Gazenbeek 2004)

19 (Schorn 2004)

20 (Delpoort en Ras 2006)

21 (Wilbers 2007)

Bron	Omschrijving
	Ook hiervan kon de diepte niet worden vastgesteld. Beide kuilen maakten onderdeel uit van dezelfde structuur, waarvan de functie echter niet kon worden bepaald. De door een blauwe leemlaag begrensde kuil kan mogelijk binnen het leerlooiproces gefunctioneerd hebben. Op basis van enkele geringe vondsten kon deze structuur in de 19^e eeuw gedateerd worden. Op grond van de beperkte ingreep en de geringe waarnemingen werd de vindplaats een lage waardering toegekend. Desalniettemin werd benadrukt om de archeologie bij toekomstige bodemingrepen in de omgeving te betrekken. Waarneming bij dit onderzoek: 416.650.²² 26.669: Schijndel, Mieke de Brefstraat, booronderzoek Bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkenkende fase) in het plangebied aan de Mieke de Brefstraat te Schijndel (gemeente Schijndel). Op basis van de geologische opbouw en de waarnemingen in de omgeving van het plangebied bestaat een hoge kans op het aantreffen van vondsten en/of sporen, met name van tijdelijke kampementen van jagers/verzamelaars uit de Steentijd en huis- of boerderijplaatsen uit de periode na de Steentijd tot in de Middeleeuwen. Langs de Hoofdweg en Pompstraat bestaat een hoge kans op het aantreffen van vondsten en/of sporen uit de Late-Middeleeuwen tot in de Nieuwe tijd. Op basis van het veldonderzoek wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Het gaat om de delen die gewaardeerd zijn met een middelhoge en hoge verwachting. De hoge archeologische verwachting is gebaseerd op de waarschijnlijke in-situ ligging van sporen van een akker/tuin, de periferie van een nederzetting en/of een kerkhof. De middelhoge verwachting is gebaseerd op de mogelijke in-situ ligging van sporen onder het plaggendeak van een nederzettingsterrein of boerderij in combinatie met akker of tuin. Waarneming bij dit onderzoek: 423.532: Bij controle van het opgeboorde bodemmateriaal zijn naast het huttenleem, houtskool en aardewerk bij de boringen 22 en 8 enkele brokjes houtskool aangetroffen in het plaggendeak op een diepte van circa 70 cm mv ter plaatse van boring 17. Op basis van de resultaten van bovenstaand onderzoek adviseert de onderzoeker een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek op een deel van het plangebied aan de Mieke de Brefstraat.²³ 27.635: Schijndel, Markt, Vicaris van Alphenstraat, begeleiding Begeleiding in het kader van de herinrichting van de markt. Hierbij zij naast graven ook funderingsresten, aardewerkfragmenten uit de Nieuwe tijd (17^e -20^e eeuw) aangetroffen. Waarneming bij dit onderzoek: 413.117.²⁴ De begrenzing van het onderzoekspolygoon (fig. 18) lijkt onjuist en moet waarschijnlijk een groter deel van De Markt omvatten. Het archeologisch onderzoek heeft voornamelijk de aanwezigheid van een deels intact kerkhof uit de Nieuwe Tijd aangetoond. De in situ gelegen graven zijn grotendeels onderzocht, waarbij de nadruk op het fysisch-antropologisch onderzoek heeft gelegen. Helaas zijn er tijdens het onderzoek weinig structuren aangetroffen die een aanvullend beeld kunnen vormen van de omgeving van de Sint Servatius voor de Tweede Wereldoorlog. De enige mogelijke reconstrueerbare structuur is het fundament van de vermoedelijke muur die in het verleden om het kerkhof heeft gestaan. Er zijn geen oudere sporen dan die uit de Nieuwe Tijd aangetroffen. 34.253: Schijndel, Kluisstraat - Project Hermetage, proefsleuvenonderzoek Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied ligt op een dekzandrug die is afgezet op het laagpakket van Liempde (Formatie van Boxtel). Schijndel is gelegen tussen de beekdalen van de Aa in het

22 (Nuenen 2008)

23 (Tump 2013)

24 (Bergsma en Stokkel 2009)

Bron	Omschrijving
	oosten en de Dommel in het westen. Dit gebied wordt gekenmerkt door kleinere dekzandruggen die al dan niet bedekt zijn met oud bouwlanddek. In het begin van de negentiende eeuw werd in het plangebied een brouwerij gebouwd. Naast de brouwerij stond op hetzelfde perceel ook een smederij. Aan het begin van de twintigste eeuw werd de brouwerij deels in gebruik genomen als vleeswarenfabriek en deels als garagebedrijf. In de jaren zeventig van de twintigste eeuw werden de panden gesloopt en werd er een bank met onderkeldering in het plangebied opgericht. In het plangebied werd een vindplaats uit de NTB en NTC aangetroffen die bestond uit kuilen/vergravingen, funderingsresten en een vloer. De vindplaats wordt gezien de lage inhoudelijke en fysieke kwaliteit, als niet-behoudenswaardig gewaardeerd en wordt geen behoud in of ex situ geadviseerd.²⁵ 46.676: Schijndel, Kloosterstraat, booronderzoek In verband met de bouw van een appartementencomplex op deze locatie is een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. De natuurlijke podzolgrond, die oorspronkelijk onder het plaggendeek aanwezig is geweest, is in het hele plangebied waarschijnlijk door ploegwerkzaamheden verstoord en opgenomen in het plaggendeek dan wel de Apb-horizont. Aangezien de bodem is verstoord, zijn eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen verloren gegaan. Nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de nieuwe tijd bestaan ook uit diepere sporen zoals paalgaten en afvalkuilen. Deze sporen kunnen tot in de C-horizont reiken en zijn mogelijk nog intact. Tijdens het booronderzoek zijn echter geen archeologische resten of indicatoren aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid een vindplaats uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Daarom kan de hoge verwachting om archeologische waarden uit de perioden neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen aan te treffen voor het plangebied worden bijgesteld naar laag. Tijdens het booronderzoek is in de begraven Apb-horizont, direct onder het plaggendeek, wel aardewerk uit de late middeleeuwen (14^e/15^e eeuw) aangetroffen, maar geen indicatoren uit de nieuwe tijd. Het stukje aardewerk uit 14^e/15^e eeuw wordt beschouwd als mestaardewerk behorende bij het direct daarboven liggende plaggendeek en geeft eerder het in gebruik nemen van het gebied als landbouwgrond aan, dan dat het duidt op een nederzettingvindplaats ter plekke. Mede, vanwege het feit dat op het historische kaartmateriaal dat teruggaat tot het midden van de 18e eeuw, geen bebouwing binnen het plangebied staat aangegeven en dat de historische bebouwing meer ten noordwesten van het plangebied lag, wordt de middelhoge verwachting om archeologische waarden uit de perioden late middeleeuwen tot en met nieuwe tijd aan te treffen voor het plangebied naar laag bijgesteld.²⁶ 47.336: Schijndel, Markt, booronderzoek De onderzoekslocatie ligt op de Markt in het historische centrum van Schijndel, een archeologisch monument van hoge waarde. De onderzoekslocatie heeft een hoge trefkans op intacte archeologische resten en/of sporen uit de periode Laat Paleolithicum tot en met Nieuwe Tijd met de nadruk op de periode Late Middeleeuwen tot en met Nieuwe Tijd. Op het oostelijke deel van de Markt is in 2008 een archeologische begeleiding uitgevoerd, waarbij graven zijn aangetroffen rond de St. Servatiuskerk. De grens van het kerkhof is in de richting van onderhavige onderzoekslocatie niet bepaald. Het bodemarchief is op het westelijke deel van de onderzoekslocatie waarschijnlijk aangetast door de bouw en sloop van bebouwing langs de oostzijde van de Hoofdstraat. Uit het inventariserend veldonderzoek blijkt dat op de locatie een sterk gelaagd antropogeen pakket aanwezig is met daaronder de onverstoord C-horizont. Op het oostelijke deel van de

25 (Kooi 2009)

26 (Schorn 2014)

Bron	Omschrijving
	onderzoeklocatie is een zwarte sterk humeuze laag met antropogene insluitsels aangetroffen, die is geïnterpreteerd als cultuurlaag. De bovenliggende lagen zijn waarschijnlijk aangetast door recente vergraving. Een vervolgonderzoek is noodzakelijk om de aard en omvang van deze archeologische vindplaats te bepalen. Omdat de bouwput geheel wordt ontgraven, wordt een proefsleuvenonderzoek met de mogelijkheid tot een doorstart naar een definitieve opgraving aanbevolen.²⁷ 47.418: Schijndel, Vicaris Aertsweg, bureauonderzoek Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor vindplaatsen (archeologische resten) van landbouwers (Neolithicum tot heden), met name gerelateerd aan de historische kern van Schijndel. De kans op het voorkomen van intacte vindplaatsen van jager-verzamelaar wordt echter laag ingeschat vanwege de verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel. Advies: bij verstoringen groter dan 100 m² vervolgonderzoek uitvoeren.²⁸ 51.289: Schijndel, Mieke de Brefstraat, booronderzoek Het plangebied ligt volgens het bureauonderzoek in een zone met zwarte enkeerdgronden en was aan het begin van de negentiende eeuw deels bebouwd en deels in gebruik als tuin. De verwachting op het aantreffen van archeologische resten is groot. Deze verwachting is tijdens het veldonderzoek voor vrijwel het hele plangebied bevestigd. De onderzoeker adviseert op basis van hoge specifieke verwachting, grotendeels intacte begraven bodemprofielen, een plaggende, archeologische indicatoren en omgevingsvondsten voor het intacte deel van het plangebied een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek over een oppervlakte van, 0,53 ha.²⁹ 53.787: Schijndel, Kloosterstraat, booronderzoek Booronderzoek n.a.v. de aanleg van de Mieke de Brefstraat door de voormalige kloostertuin. Door de plaatselijke heemkundekring waren eerder in een funderingssleuf voor de nieuwe kloostermuur sporen en vondsten aangetroffen uit de ijzertijd en middeleeuwen. Deze funderingssleuf ligt langs de zuidelijke rand van het onderzoeksterrein, ongeveer in het midden ervan.³⁰ 57.072: Schijndel, Mieke de Brefstraat, proefsleuvenonderzoek Vervolg van 51.289. De onderzoeken hebben plaatsgevonden in de kloostertuin van het naastgelegen St Jozefklooster, waar een nieuwe vleugel met appartementen voor het klooster zal worden gebouwd. Ook zullen er parkeerterreinen en opritten worden gerealiseerd. Uit het proefsleuvenonderzoek bleek, dat op het westelijke deel van het onderzoeksterrein sprake was van kleine recente verstoringen. Het oostelijke deel van het onderzoeksterrein bleek verstoord tot in de C-horizont. Dit is ook gebleken uit de archeologische begeleiding. Op een deel van het terrein was nog een (deel van het) esdek aanwezig, waaronder zich de natuurlijke bodemhorizonten bevonden. Er zijn op het terrein in totaal zes vindplaatsen aangetroffen: nederzettingssporen in de vorm van een concentratie paalsporen, een kleine gebouwstructuur en een kuil uit de volle middeleeuwen (vindplaats 1), een zone met grondverbeteringskuilen/moesbedden uit de 18e en 19e eeuw (vindplaats 2), een middeleeuws perceleringssysteem, waaronder een dubbele greppel met beschoeiingspalen erlangs (vindplaats 3), een (mogelijke) vijver uit de nieuwe tijd (vindplaats 4), twee losse paalsporen uit de middeleeuwen (vindplaats 5) en 20e eeuwse bebouwingsresten (vindplaats 6). Daarnaast zijn de resten van minimaal één menselijke begraving

27 (Thijs 2011)

28 (Vansweevelt en Senica 2011)

29 (Miedema 2012)

30 (Robeerst 1996)

Bron	Omschrijving
	aangetroffen. Deze resten werden aangetroffen ten noorden van de geruimde zone van de begraafplaats van het klooster en stammen uit het begin van de 20e eeuw. Ze dienen nog geruimd te worden. Op basis van de scores op de fysieke en inhoudelijke kwaliteit zijn twee vindplaatsen aangemerkt als behoudenswaardig, en drie vindplaatsen als niet-behoudenswaardig.³¹ 61.646: Schijndel, SCHMI, bureauonderzoek Bureauonderzoek richt zich op de bekende versterking (aanwezigheid postkantoor) t.o.v. de nieuwe plannen. De werkzaamheden (dieper dan 30 cm -Mv) die in de tot nu toe ongeroerde grond gaan plaatsvinden, zijn zeer beperkt van omvang (circa 184m²) en blijven ver onder de vrijstellingsgrens die de gemeente Schijndel voor dit gebied hanteert in het kader van een goede archeologische monumentenzorg (500m²). Archeologisch onderzoek wordt dan ook niet nodig geacht. Wel wordt geadviseerd om de dubbelbestemming waarde-archeologie in het nieuwe bestemmingsplan te handhaven, zodat bij toekomstige bodemingrepen het archeologisch aspect opnieuw afgewogen kan worden. 62.997: Schijndel, Vicaris Aertsweg, booronderzoek In het plangebied zijn zeven boringen gezet tot maximaal 250 cm – mv. Uit de boringen blijkt dat de bovengrond bestaat uit een humeus ophogingspakket. In het pakket komen diverse scherp begrensde lagen voor. Ook zijn in het pakket recente indicatoren aangetroffen. Het pakket geeft de indruk dat het recent is omgewerkt, vermoedelijk bij de bouw van de huidige woningen in de jaren 50 van de vorige eeuw. In het zuidelijk deel van het plangebied is het humeuze ophogingspakket opvallend dik, tussen 125 en 150 cm. Hier is de bodem dieper omgewerkt, mogelijk lag dit deel van het plangebied oorspronkelijk lager. Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.³²
Gemeentelijke kaart	Hoge archeologische verwachting op grond van de ligging in archeologische terrein (historische kern Schijndel).
Bouwhistorische waarden in het plangebied	Geen.

Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 250 m van het plangebied.

2.6 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in de ArcheoRegio het Brabants Zandgebied, in de historische kern van Schijndel. Op basis van de landschappelijke ligging kunnen resten van bewoning op de zandgronden aanwezig zijn. De aard van de oorspronkelijke bodem is niet bekend, mogelijk is sprake van dikke zwarte enkeerdgronden. Op basis van de ligging in de kern van Schijndel kunnen resten uit de Late Middeleeuwen en recenter aanwezig zijn.

In het plangebied bevindt zich bebouwing uit de jaren '50 van de vorige eeuw en een verhard achterterrein.³³ Archeologische resten kunnen deels zijn verstoord door bouw- en aanleg werkzaamheden in die periode.

De archeologische verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

Niveau 1 (op basis van landschappelijke ligging):

31 (Tump 2013)

32 (De Boer 2014)

33 (Kadaster 2013)

1. Datering: Paleolithicum tot en met Romeinse tijd.
2. Complextype: Alle archeologische resten in relatie tot bewoning op zandgronden.
3. Omvang: Onbekend.
4. Diepteligging: De top van het archeologisch niveau wordt verwacht in de top van de oorspronkelijke bodem.
5. Gaafheid, conservering en verstoringen: Onder de bestaande bebouwing is dit niveau waarschijnlijk verstoord. In de rest van het plangebied is deze mogelijk nog intact.
6. Locatie: Hele plangebied.
7. Uiterlijke kenmerken: Omdat de aard van de natuurlijke bodem onbekend is, zijn hier weinige gegevens van bekend.

Niveau 2 (op basis van ligging in historische kern Schijndel):

1. Datering: Middeleeuwen en Nieuwe tijd.
2. Complextype: Alle archeologische resten in relatie tot de historische kern van Schijndel, huizen en achtererven.
3. Omvang: Onbekend.
4. Diepteligging: De top van het archeologisch niveau wordt verwacht direct onder de huidige bebouwing en verharding.
5. Gaafheid, conservering en verstoringen: Onder de bestaande bebouwing is dit niveau waarschijnlijk verstoord, zeker tot 260 cm-vm onder Vicaris van Alphenstraat 3 en 5 (onderzijde kelder), waarschijnlijk tot 80 cm-mv onder Vicaris van Alphenstraat 7 (funderingsdiepte).
6. Locatie: Resten van historische bebouwing (funderingen) worden aan de voorzijde (noordzijde) van het plangebied verwacht. In de rest van het plangebied kunnen resten van perceelscheidingen, water- of beerputten, en bijgebouwen aanwezig zijn.
7. Uiterlijke kenmerken: Een archeologisch niveau bestaat uit een omgewerkte laag met archeologische indicatoren. Eventuele muurwerken kunnen met boringen niet worden opgespoord.

3 Booronderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3,³⁴ in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig".

Het veldonderzoek bestond uit een inventariserend veldonderzoek (specificatie VS03), verkennende fase.

De boringen zijn gezet met het doel de bodemopbouw te verkennen. Met de verkenning wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd.

In dit onderzoek zijn vijf boringen geplaatst op een oppervlak van 1.040 m². De boringen zijn gezet met een 7 cm Edelmanboor tot in de ongeroerde ondergrond tot minimaal op 180 en maximaal 200 cm-mv.

De opgeboorde grond is systematisch uitgelegd op een plastic zeil. Alle uitgelegde boorprofielen zijn gefotografeerd. De opgeboorde grond is onderzocht door deze te versnijden en te verbrokkelen. Hoewel niet het doel van de verkennende fase is wel gelet op archeologische indicatoren. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens ASB 1.1 van het NITG-TNO. In de ASB wordt onder meer de standaardclassificatie van bodemonsters volgens NEN 5104 gehanteerd.³⁵ De gegevens in het veld zijn digitaal geregistreerd in het programma PointSurvey 1.4. De X en Y coördinaten van de boringen zijn bepaald ten opzichte van de lokale topografie met een meetlint en door middel van een GPS met WAAS en GLONASS correctie met een nauwkeurigheid van 3 m, al naar gelang wat nauwkeuriger was.

Het veldwerk is uitgevoerd op dinsdag 9 augustus 2016 door A. de Boer (KNA Senior Prospector).

3.2 Resultaten

De locaties van de boringen staan in fig. 20 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Met de gegevens is een schematische doorsnede gemaakt en weergegeven in fig. 21.

Het bodemmateriaal bestaat uit kalkloos, goed afgerond, zwak siltig matig grof zand. In het bodemprofiel kunnen op basis van kleur en bijmengingen de volgende lagen worden onderscheiden, van diep naar ondiep:

- Laag 1: Licht (geel-) bruin, geel-bruin, oranje of oranje grijs zand. Deze laag is in alle boorprofielen aanwezig. De top van de laag ligt tussen 130 en 160 cm-mv (795 en 826 cm NAP). De laag heeft geen antropogene bijmengingen.
- Laag 2: Matig tot sterk humeus zand, donker grijs-bruin of bruin-grijs van kleur. De laag bevat een spoor baksteen, een spoor slakken / sintels (kachel slakken) en soms een spoor houtskool brokken en spikkels. De laag ontbreekt in boorprofiel 2. De top van de

³⁴ (CCvD 2013)

³⁵ (Bosch 2008; Nederlands Normalisatie Instituut 1989)

- laag ligt tussen 40 en 90 cm-mv (866 en 915 cm NAP). De laag is 40 tot 120 cm dik. De overgang naar het onderliggende materiaal (laag 1) is soms scherp.
- Laag 3: Zwak tot sterk humeus zand, grijs-bruin, bruin-grijs of donker bruin-grijs van kleur. De laag bevat vlekken, zandbrokken en is vaak lichter van kleur dan de onderliggende laag. 2 De top van de laag ligt tussen 20 en 30 cm-mv (914 cm en 927 cm NAP) en de laag is 20 tot 130 cm dik. De laag ligt op laag 2, behalve in boorprofiel 2 waar het direct op laag 1 ligt. De laag ontbreekt in boorprofiel 3 en 4.
- Laag 4: Dit is in alle boorprofielen de bovenste laag met een dikte van 20 tot 60 cm. De laag heeft een variabele samenstelling en omvat eveneens de klinker- en tegelverharding. In boorprofiel 4 omvat deze tussen 40 en 60 cm-mv een niveau met veel kachel sintels.

Er zijn geen vondsten verzameld.

De grondwaterstand tijdens het onderzoek is niet aangetroffen. Deze bevindt zich dus onder de maximale boordiepte

3.3 Interpretatie

De onderste laag (laag 1) wordt op grond van de textuur en landschappelijke ligging geïnterpreteerd als dekzand. Het vormt het uitgangsmateriaal waarin zich een bodem heeft kunnen vormen. Bodemkundig is het de C-horizont. In de top van deze laag kunnen archeologische resten aanwezig zijn uit het Neolithicum tot aan de Middeleeuwen. Omdat resten van een natuurlijke bodem ontbreken, is het aannemelijk dat eventuele resten van een bodem (vermoedelijk podzolbodem) op zijn genomen in het antropogene dek. Eventuele archeologische resten in deze laag bestaan dan alleen uit een sporenniveau.

De laag (laag 2) die hierop ligt wordt op grond van de humeuze bijmenging en antropogene insluitsels geïnterpreteerd als een antropogeen dek. Het is waarschijnlijk ontstaan in de periode vóór het ontstaan van de nederzetting Schijndel in een systeem van potstalbemesting. Het antropogene dek is waarschijnlijk intact in boorprofielen 3, 4 en 5, en deels intact in boorprofiel 1. Het antropogene dek lijkt geheel vergraven in boorprofiel 2.

De tweede humeuze laag (laag 3) wordt geïnterpreteerd als een omgewerkt antropogeen dek. De laag is vaak iets lichter van kleur dan de onderliggende en bevat meer antropogene insluitsels. De grote dikte van deze laag in boorprofiel 2 (130 cm) kan worden verklaard door de aanwezigheid een archeologisch spoor (uitbraak spoor), maar kan ook zijn veroorzaakt door de aanwezigheid van een cunet van een moderne leiding (hemelwater afvoer/riool).

Archeologische resten die samenhangen met de historische kern van Schijndel zijn ingegraven vanaf de top van laag 3 (of laag 2, daar waar laag 3 ontbreekt). De top van het archeologische niveau bevindt zich daarmee tussen 20 en 60 cm-mv.

De bovenste laag (laag 4) wordt geïnterpreteerd als een laag uit de 20^e / 21^e eeuw die door de bouw- en aanlegwerkzaamheden in deze periode is ontstaan of opgebracht. Hierin worden geen archeologische resten verwacht.

4 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

Het voornemen bestaat de bestaande bebouwing te slopen en te vervangen door twaalf nieuwe gestapelde woningen.

- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt in de kern van Schijndel dat vermoedelijk op een dekzandrug is ontstaan. Uit het booronderzoek blijkt dat het bodemmateriaal bestaat uit dekzand waarop door potstalbemesting een antropogeen dek is ontstaan.

- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

Het antropogene dek is intact in drie boorprofielen en het onderste deel van het antropogene dek is nog intact in een vierde boorprofiel. In één boorprofiel is het antropogene dek vergraven tot 130 cm-mv. Op het antropogene dek ligt een omgewerkte laag die mogelijk kan worden gerelateerd aan bouw- en sloopwerkzaamheden op het perceel. Aan het oppervlak ligt een klinker en tegelverharding en een moderne omgewerkte laag van 20 tot 60 cm dik.

- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

Op grond van de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een deels intact antropogeen dek, kan in de top van de C-horizont tussen 130 en 160 cm-mv een archeologisch sporenniveau uit de periode Neolithicum – Middeleeuwen aanwezig zijn.

Op grond van de ligging in de historische kern van Schijndel kunnen onder de bovenste omgewerkte laag funderingsresten aanwezig zijn van laatmiddeleeuwse bebouwing. Ter plaatse van de kelder (fig. 7) worden geen archeologische resten meer verwacht.

- *Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*
 - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

Bij graafwerkzaamheden worden mogelijk archeologische waarden vergraven. De maximale vergravingsdiepte bij de nieuwbouw bedraagt waarschijnlijk 80 cm-mv. Binnen deze diepte zijn eventuele archeologische resten alleen ter plaatse van de kelder reeds verstoord.

- *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Aanbevolen wordt om een archeologisch proefsleuvenonderzoek met evt. doorstart naar een opgraving uit te voeren in die zones waar graafwerkzaamheden dieper dan 20 cm zijn voorzien, bijvoorbeeld voor de aanleg van funderingen, ondergrondse leidingen en wegcunetten. Als dat

praktisch niet mogelijk is, kunnen de civiele graafwerkzaamheden voorzien worden van een archeologische begeleiding.

Daarnaast wordt aanbevolen de ondergrondse sloop archeologisch te begeleiden buiten het vlak van de manshoge kelder. Dit betreft de bebouwing van de Vicaris van Alphenstraat 7, en de niet onderkelderde strook van Vicaris van Alphenstraat 3-5.

5 Advies

Aanbevolen wordt om een archeologisch proefsleuvenonderzoek met evt. doorstart naar een opgraving uit te voeren in die zones waar graafwerkzaamheden dieper dan 20 cm zijn voorzien, bijvoorbeeld voor de aanleg van funderingen, ondergrondse leidingen en wegcunetten. Als dat praktisch niet mogelijk is, kunnen de civiele graafwerkzaamheden voorzien worden van een archeologische begeleiding.

Daarnaast wordt aanbevolen de ondergrondse sloop archeologisch te begeleiden buiten het vlak van de manshoge kelder. Dit betreft de bebouwing van de Vicaris van Alphenstraat 7, en de niet onderkelderde strook van Vicaris van Alphenstraat 3-5.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat ook op plaatsen waar geen archeologische resten worden verwacht, deze toch bij graafwerkzaamheden worden aangetroffen. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Schijndel.

6 Literatuur

- Alterra Wageningen UR. 2007. "Aardkunde". <http://www.aardkunde.nl/>.
- . 2012. "BISNederland". *Bodemkaart 1 : 50 000*. <http://www.bodemdata.nl/>.
- "Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed". <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
- Bergsma, G, M.A., en P.J.A. Stokkel. 2009. "Een arch. opgraving en begeleiding bij de herinrichtingswerkzaamheden aan de Markt en de Vicaris van Alphenstraat te Schijndel, Gem. Schijndel". ARC Publicaties 201.
- Berkel, Gerald van. 2006. *Nederlandse plaatsnamen: herkomst en historie*. 3. herziene druk. Utrecht: Spectrum.
- Berkvens, R. 2013. "Schijndels erfgoed 2013 Toelichting op de erfgoedkaart van de gemeente Schijndel". Gemeente Schijndel.
- Berkvens, R., en T. van der Rijdt. 2006. "Schijndel. Archeologie en Historie van een Brabants dorp tussen 1600 en 1800".
- de Boer, A.G. 2014. "Vicaris Aertsweg, Schijndel, gemeente Schijndel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen". Bureau voor Archeologie Rapport 80. Utrecht: Bureau voor Archeologie.
- Bosch, J.H.A. 2008. "Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1: Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2". 2008–U–R0881/A. Deltares-rapport.
- CCvD. 2013. "Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3". Centraal College van Deskundigen.
- Delporte, F.M.J., en J. Ras. 2006. "Inventariserend Veldonderzoek door middel van grondboringen Bouwlocatie Hoofdstraat, Schijndel". Projectnummer 1212–601. Heinenoord: SOB Research. <http://dx.doi.org/10.17026/dans-22g-e8mw>.
- Dinoloket. "Ondergrondgegevens | DINoloket". <http://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>.
- Gazenbeek, A.E. 2004. "Aanvullende Archeologische Inventarisatie Nieuwbouwlocatie Vicaris van Alphenstraat/ Kluisstraat, Schijndel". SOB Research Rapport 1001-0309.
- Kadaster. 2013. "BAG-Viewer". <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Kadaster, en PDOK. 2014. "AHN2 - WCS service". <http://nationaalgeoregister.nl>.
- Kooi, M. 2009. "Schijndel(NB), Schijndel Kluisstraat - Project Hermetage. Inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven". BILAN-rapport, 2009/171.
- Miedema, F.R.P.M. 2012. "Plangebied Mieke de Brefstraat te Schijndel. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)". BAAC-rapport V-12.0090. Deventer: BAAC bv. <http://dx.doi.org/10.17026/dans-zgh-ejkg>.
- de Mulder, E.F.J. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhof: Groningen.
- Nederlands Normalisatie Instituut. 1989. *Geotechniek: classificatie van onverharde grondmonsters*. Delft: Nederlands Normalisatie-instituut.
- Nuenen, F., van. 2008. "Schijndel Vicaris Aertsweg Archeologische begeleiding". BAAC rapport A-07.0106.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. "Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed". <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- . "NOaA ArcheoRegio's". <http://archeologieinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/archeoregios-0>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking

- Services. "e-depot voor de Nederlandse archeologie". <http://www.edna.nl>.
 Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu. "Bodemloket".
<http://www.bodemloket.nl/>.
- Robeerst, A. 1996. "Verslag booronderzoek Schijndel Kloosterstraat". ITHO
 Archeologische Reeks 16.
- Schorn, E.A. 2004. "Plangebied De Steeg (Gemeente Schijndel); Inventariserend
 archeologisch veldonderzoek, Karterende fase". BAAC-rapport, 04.217.
- . 2014. "Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterend
 booronderzoek Kloosterstraat te Schijndel gemeente Schijndel".
 Synthegra Rapport S110113.
- SIKB. 2016. "Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.0".
- SRE Milieudienst. 2013. "Erfgoedplan gemeente Schijndel 2013, Kaartbijlage 6:
 Fysisch landschap en archeologisch landschap".
- Stichting voor Bodemkartering. 1969. "Bodemkaart van Nederland 1:50.000 :
 toelichting bij kaartblad 45 West 's-Hertogenbosch".
- Thijs, W.J.F. 2011. "Een verkennend archeologisch inventariserend
 veldonderzoek door middel van boringen op de Markt te Schijndel (NB)".
 ARC-Rapporten 2011–79. Geldermalsen: Archaeological Research and
 Consultancy.
- Tump, M. 2013. "Schijndel, Mieke de Brefstraat (gemeente Schijndel).
 Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven en
 Archeologische Begeleiding". BAAC-rapport A13.0082.
<http://dx.doi.org/10.17026/dans-zgh-ejkg>.
- Vansweevelt, J., en K. Senica. 2011. "Plangebied Vicaris Aertsweg 3 te
 Schijndel Gemeente Schijndel Archeologisch vooronderzoek: een
 bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek". RAAP-notitie 4034.
 Weesp: RAAP Archeologisch Adviesbureau.
- van de Weijer, Jan Fr. 1750. "Kaarten figuratief van landmeter Jan Fr de Weijer in
 opdracht van dorpsbestuurders, copieën".
[http://www.archieven.nl/nl/zoeken?](http://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=235&miaet=1&micode=1592&minr=10026421&miview=inv2)
[mivast=0&mizig=210&miadt=235&miaet=1&micode=1592&minr=1002642](http://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=235&miaet=1&micode=1592&minr=10026421&miview=inv2)
[1&miview=inv2](http://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=235&miaet=1&micode=1592&minr=10026421&miview=inv2).
- Wilbers, A. 2007. "Kluisstraat, Schijndel, Inventariserend veldonderzoek,
 verkennende fase". Projectnummer 4060207. Katwijk: Becker & Van de
 Graaf.

Figuren

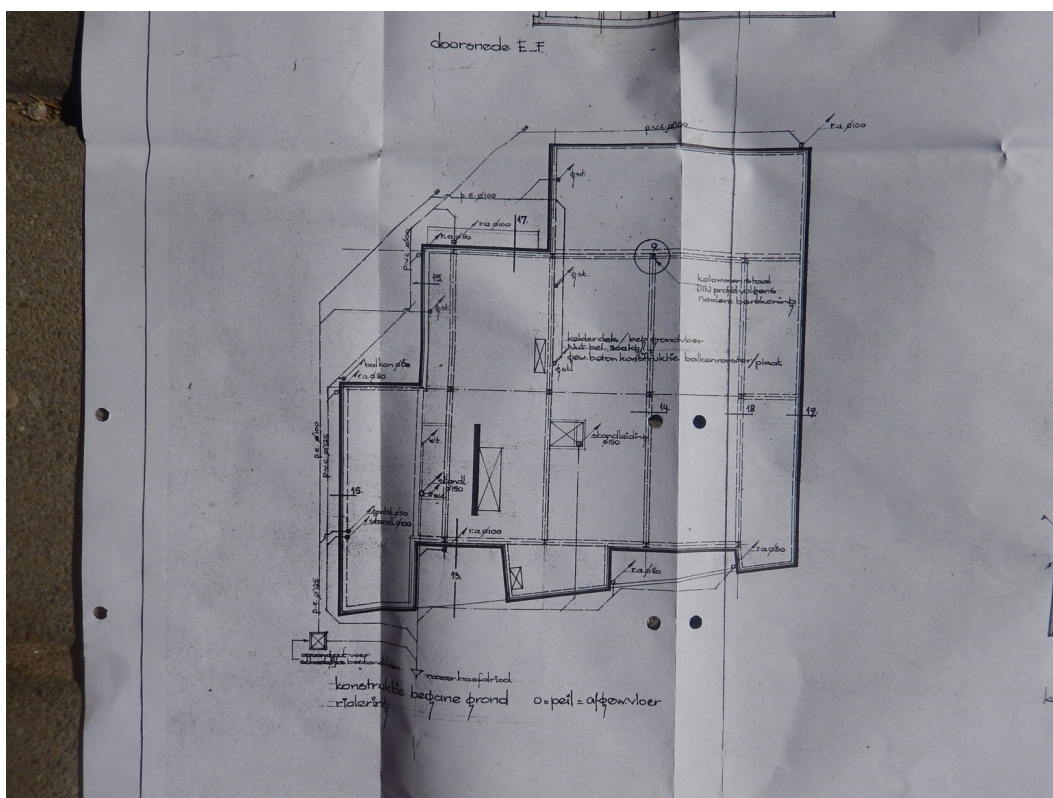
Figuur 3: Het plangebied.

Figuur 4: Foto's van het plangebied.

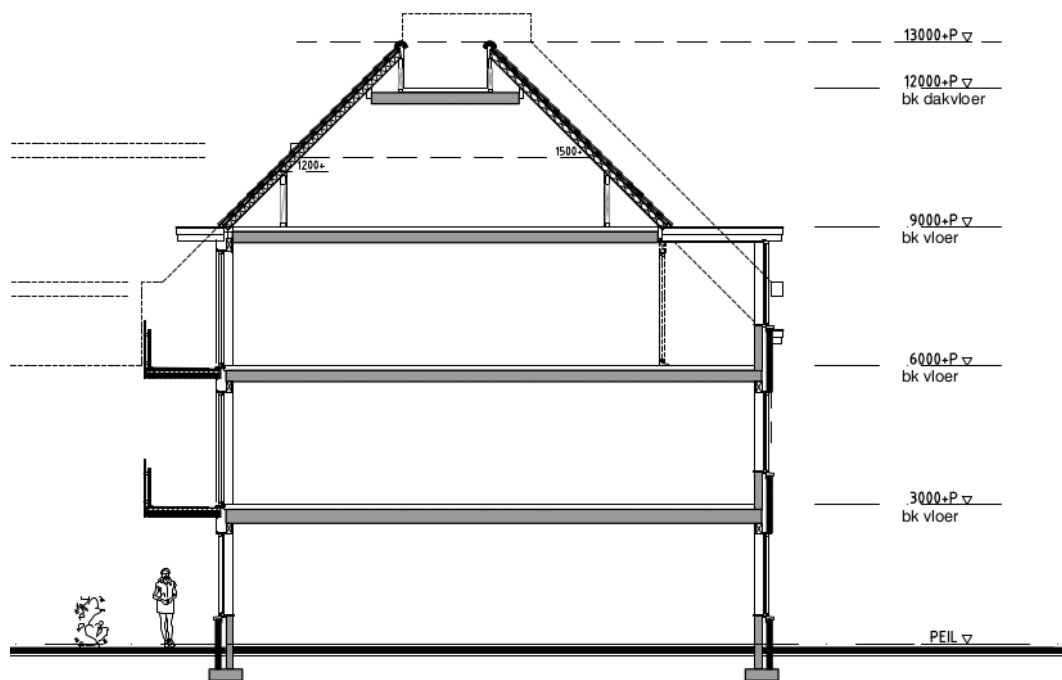
Figuur 5: Kelder onder huisnummers 3 en 5.

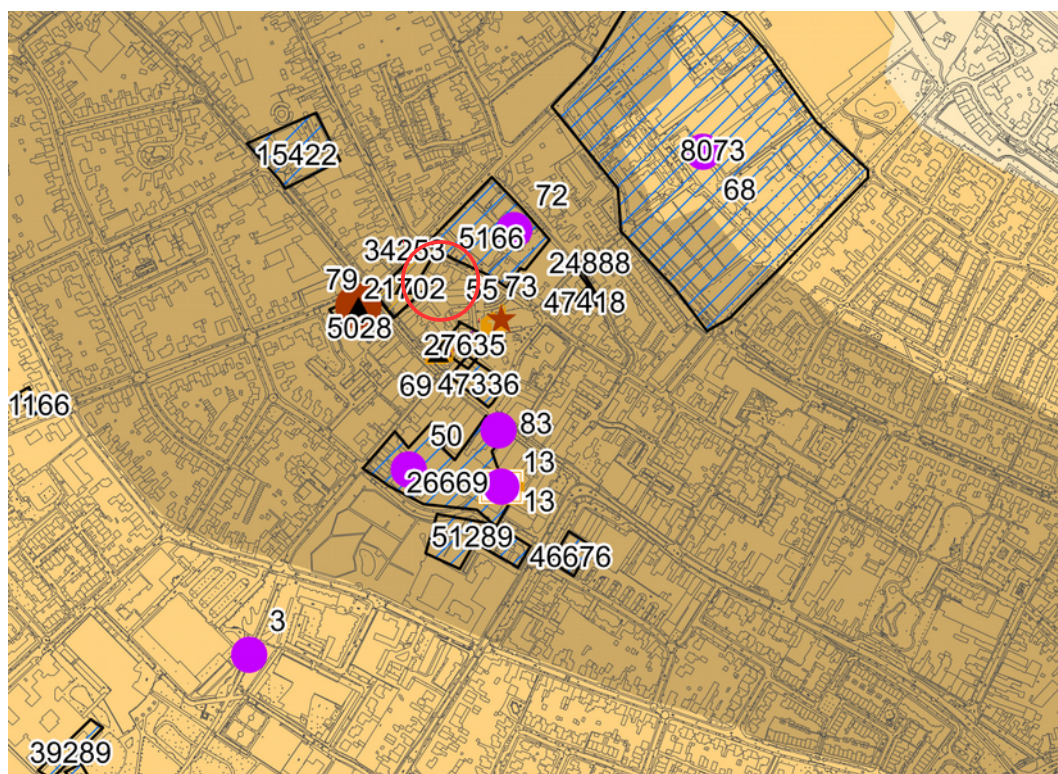
Figuur 6: Funderingstekening op kelder niveau.

Figuur 7: Bestaande (rode contour) bebouwingscontouren geplot over de nieuwe situatie (boven) en ligging van de diepe kelder (onder) met rood vlak.

Figuur 8: Doorsnede nieuwbouw.

Fysisch landschap

Lage zandgronden

Lage zandgronden

Lage dekzandruggen

Lage dekzandruggen

Hoge dekzandruggen

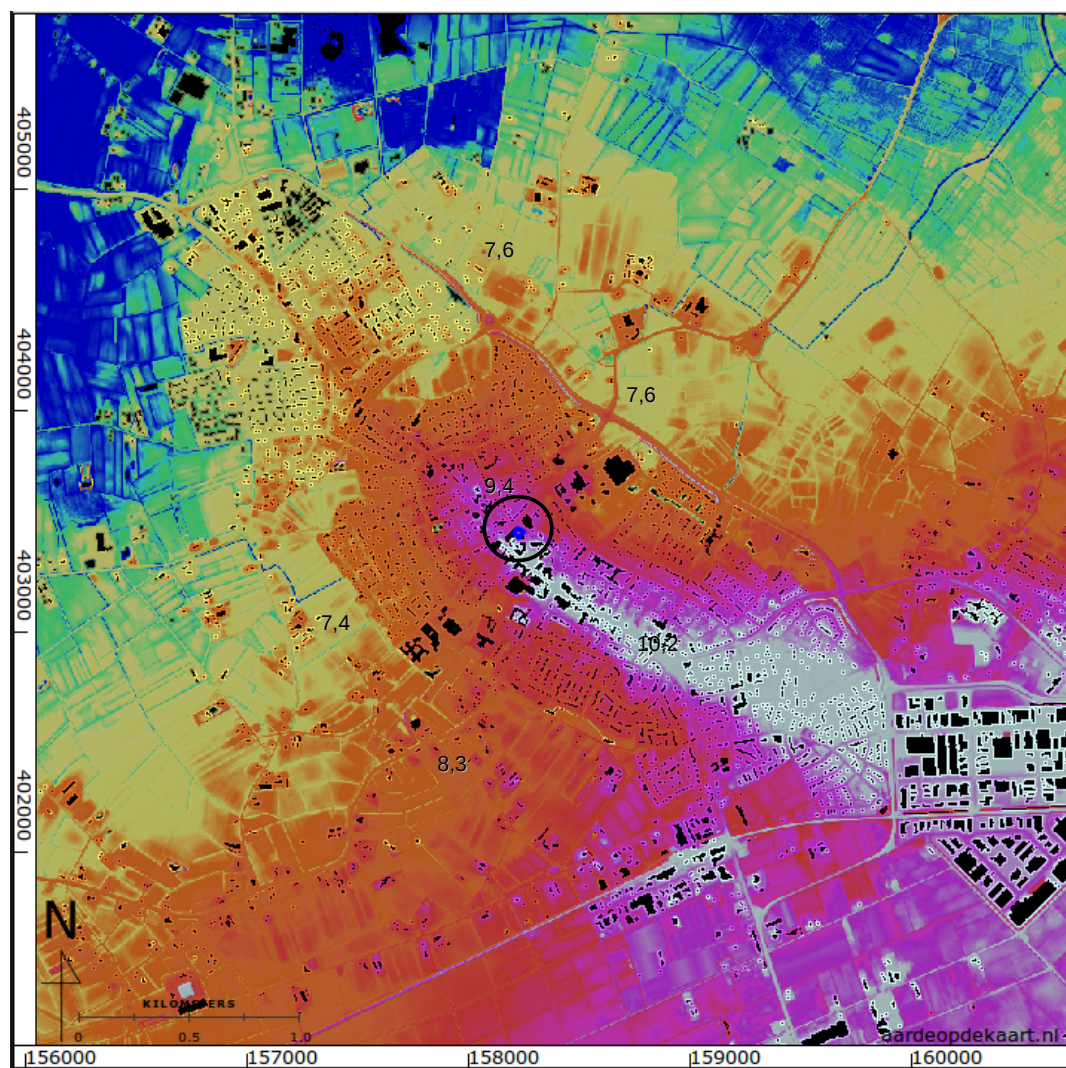
Hoge dekzandruggen

Duinen en stuifkoppen

Duinen

Figuur 9: Kaart fysisch en archeologisch landschap (SRE Milieudienst 2013).

Figuur 10: Hoogte-reliëfkaart op basis van het AHN (Kadaster en PDOK 2014).
Hoogtewaarden in meters ten opzichte van NAP.

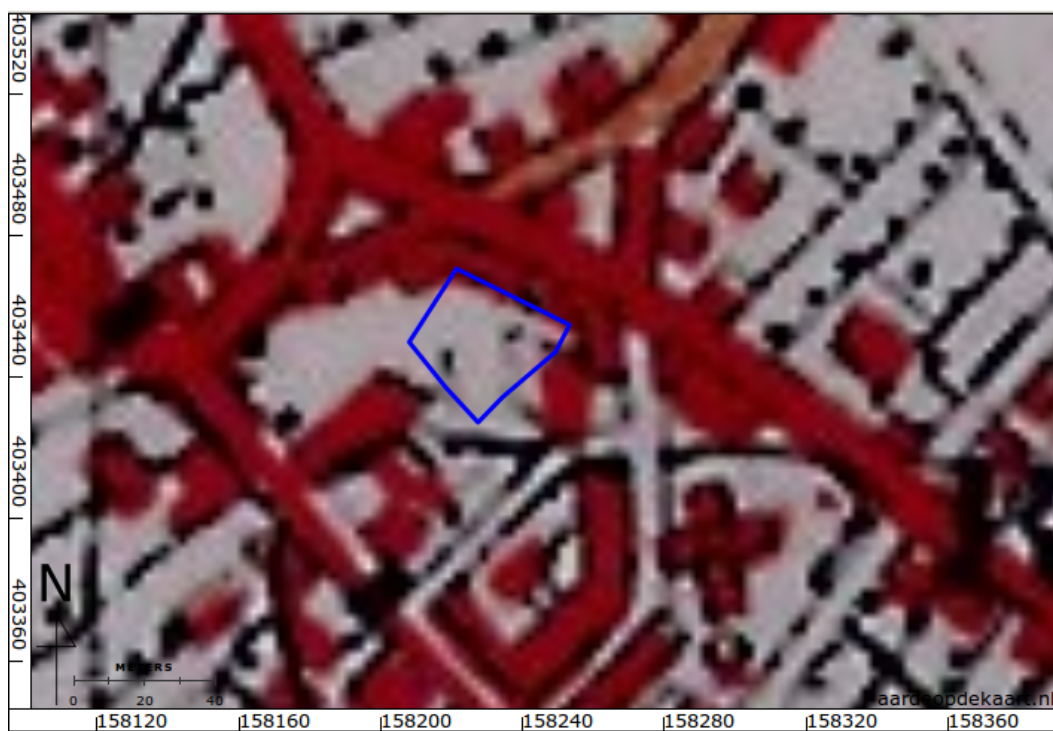
Figuur 11: Tiendkaart uit ca. 1750 van De Weijer (Van de Weijer 1750).

Figuur 12: Kadastrale minuut 1811-1832 ("Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed"). Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels: Kadastrale nummers 5, 6 en 7 (nu huisnummers 3 en 5) betreffen een huis, tuin en erf en zijn in eigendom van een medec. (medicijnen?) doctor en nummers 8 en 9 (nu huisnummer 7) betreffen eveneens een huis en erf en zijn in bezit van een schoenmaker.

Figuur 13: Bonnekaart 1900.

Figuur 14: Bonnekaart 1928.

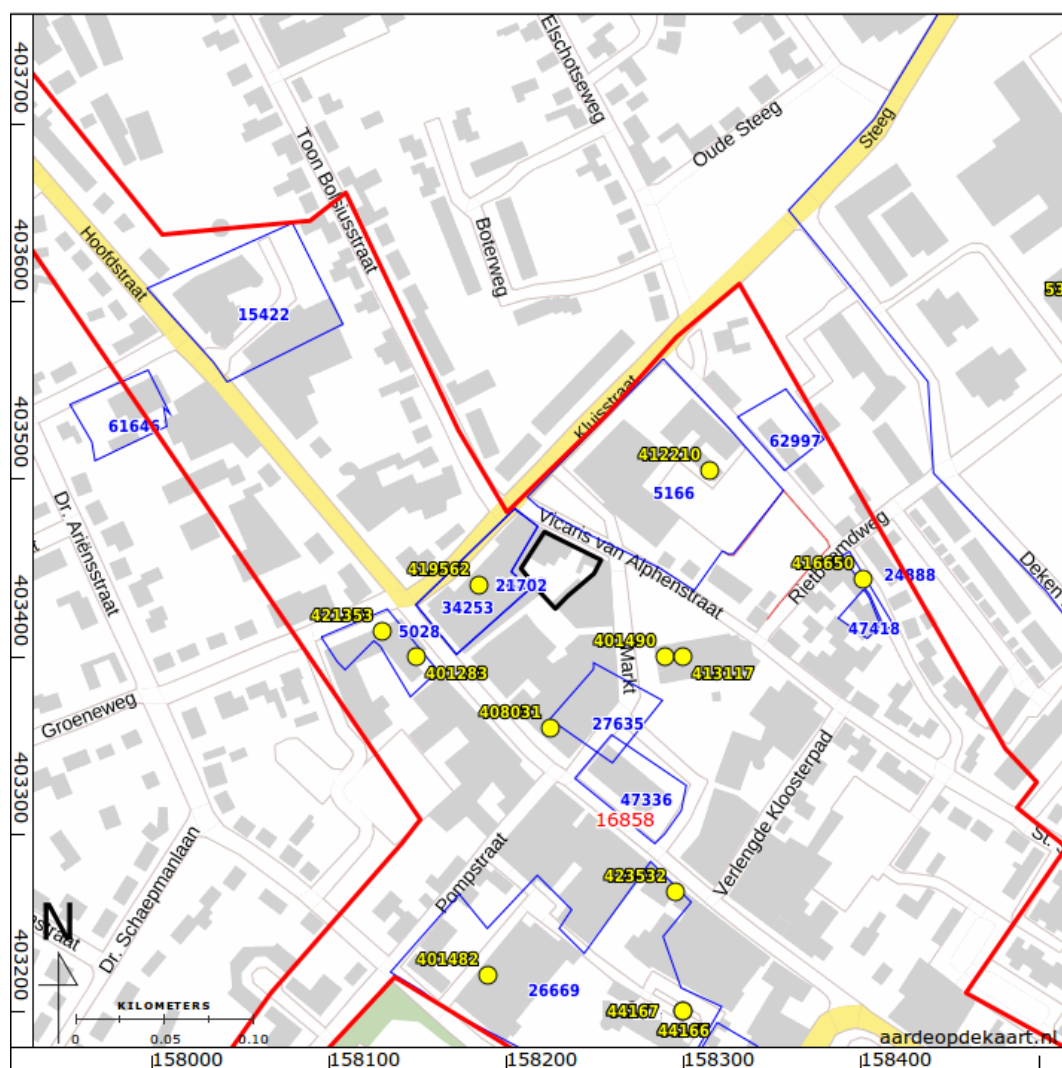
Figuur 15: Topografische kaart 1956.

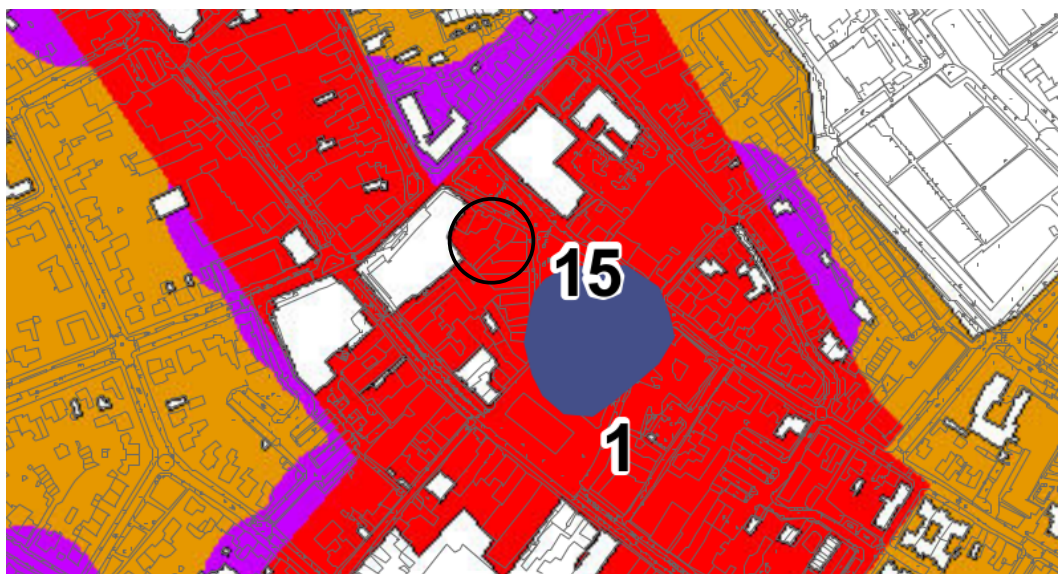
Figuur 16: Topografische kaart 1967.

Figuur 17: Topografische kaart 1988.

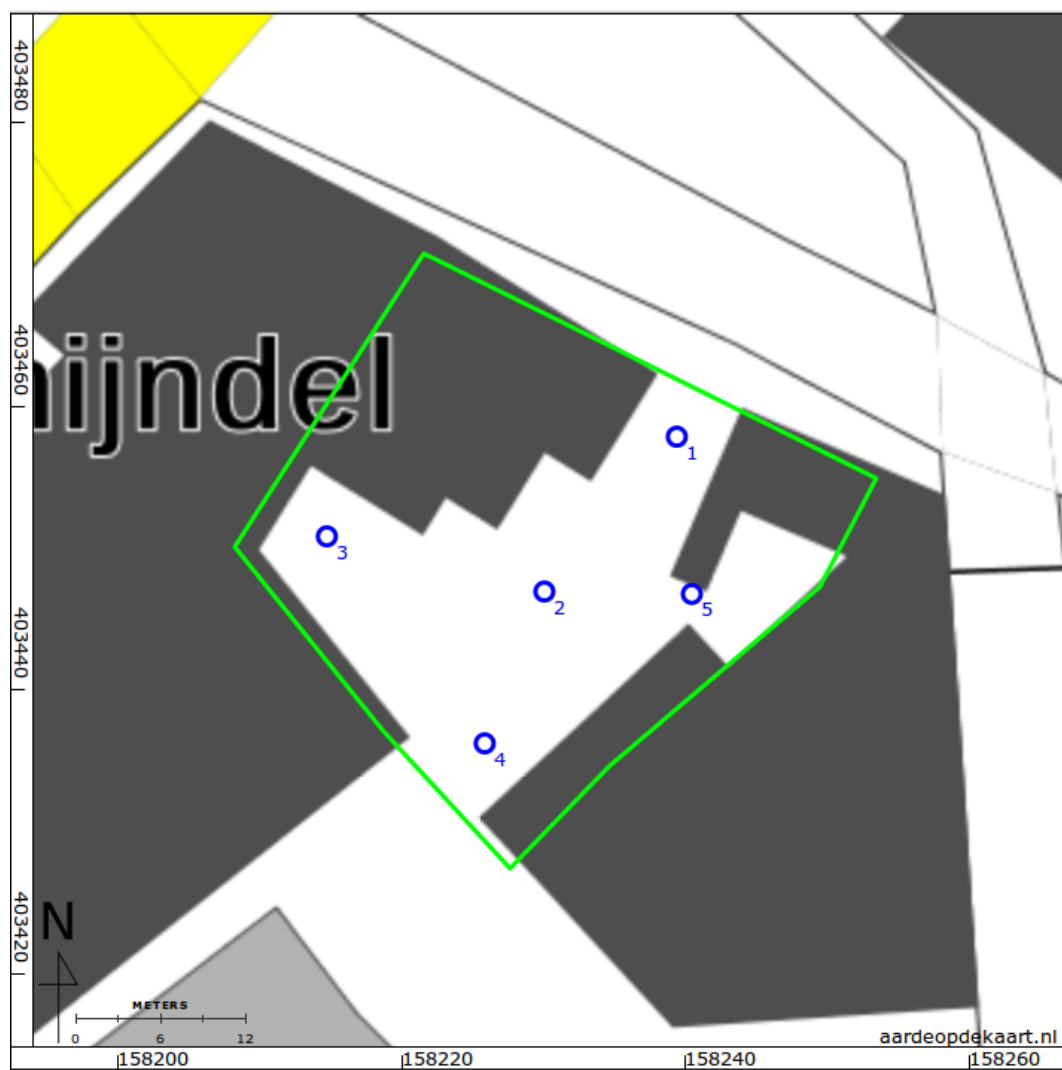
Figuur 18: Archeologische terreinen (rood), waarnemingen (geel) en onderzoeksmeldingen (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016, 3).

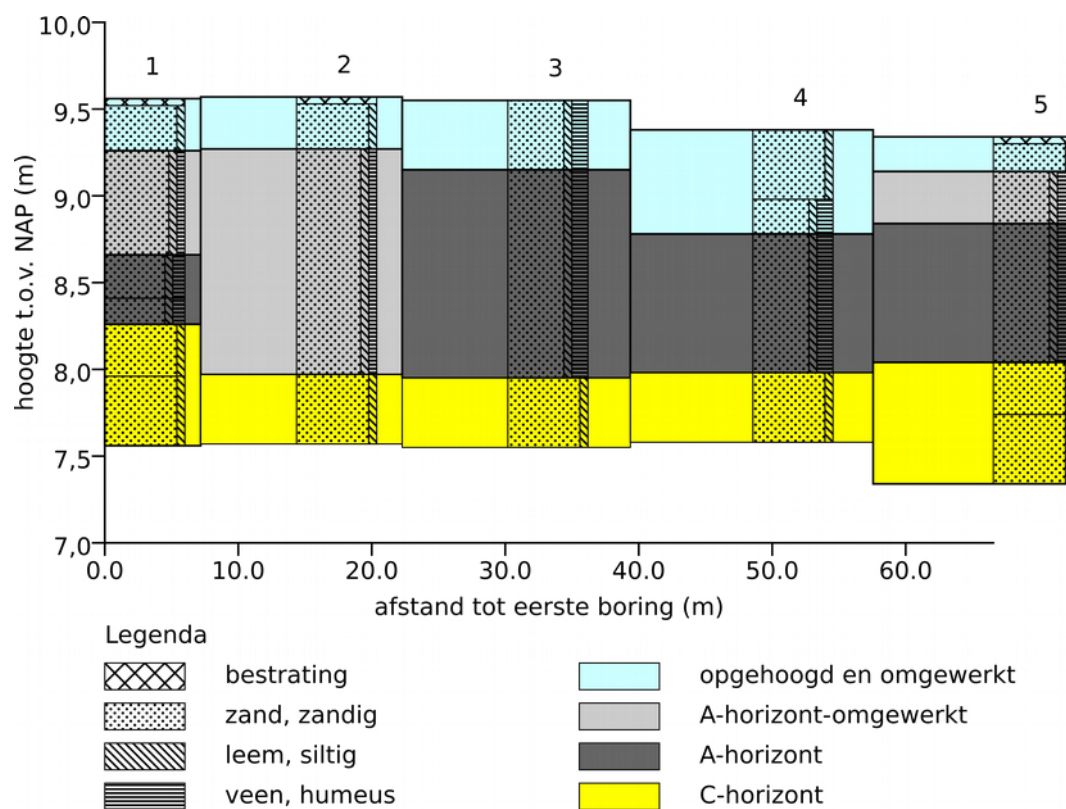
Legenda

	Topografie
	Gemeentegrenzen
	Categorie 1: Archologisch monument
	Categorie 2: Gebied van archeologische waarde
	Categorie 3: Gebied met hoge verwachting (historische kernen en linten)
	Categorie 4: Gebied met hoge verwachting
	Categorie 5: Gebied met middelhoge verwachting
	Categorie 6: Gebied met lage verwachting
	Categorie 7: Gebied zonder archeologische verwachting

Figuur 19: Beleidskaart gemeente Schijndel (Berkvens 2013). Het plangebied ligt in de zwarte cirkel, in categorie 2: gebied van hoge archeologische waarde.

Figuur 20: Boorpuntenkaart.

Figuur 21: Schematische doorsnede.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens (cm - mv)		grond	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	overig
	boven	onder								
1										
	0	4	tegel							tegel
	4	30	zand	zwak siltig	matig grof	licht-geel-bruin				basis scherp; opgebrachte grond
	30	90	zand	zwak humeus; zwak siltig	matig fijn	grijs-bruin				losse grond, wortels; spoor gele vlekken; basis scherp; slap; spoor plantenresten
	90	115	zand	matig humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin		spoor baksteen; spoor slakken / sintels	A-horizont	verkit zand; spoor zandbrokjes; weinig oranje vlekken
	115	130	zand	matig humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin			A-horizont	veel zandbrokjes; veel oranje vlekken
	130	160	zand	zwak siltig	matig fijn	oranje	veel roestvlekken		C-horizont	
	160	200	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-geel-bruin				
2										
	0	4	tegel							tegel
	4	30	zand	zwak siltig	matig fijn	geel-bruin				basis scherp; opgebrachte grond
	30	160	zand	zwak siltig; zwak humeus	matig fijn	bruin-grijs		weinig baksteen; spoor slakken / sintels	A-horizont	Baksteenfragmenten roze en rood, kiezelsteen; basis scherp; weinig zandbrokjes; omgewerkte grond
	160	200	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-geel-bruin			C-horizont	
3										
	0	40	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin		spoor baksteen	A-horizont	plastic; spoor zandbrokjes; omgewerkte grond; spoor plantenresten

nr.	grens (cm - mv)		grond	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodemhorizonten	overig
	boven	onder								
	40	160	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-bruin-grijs		spoor baksteen; spoor houtschoolspikkels; spoor houtschoolbrokken	A-horizont; antropogeen dek	basis scherp
	160	200	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs			C-horizont	
4	0	40	zand	zwak siltig	matig fijn	geel-bruin				basis scherp; opgebrachte grond
	40	60	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-bruin-grijs		veel slakken / sintels		veel kolenslak vermoedelijk een stort; spoor zandbrokjes
	60	140	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-bruin-grijs		spoor baksteen	A-horizont; antropogeen dek	baksteenspikkels; spoor zandbrokjes; spoor oranje vlekken
	140	180	zand	zwak siltig	matig fijn	geel-bruin	spoor roestvlekken		C-horizont	
5	0	4	klinker							klinker
	4	20	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs				basis scherp; opgebrachte grond
	20	50	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-bruin-grijs			A-horizont; antropogeen dek	veel zandbrokjes; omgewerkte grond; spoor grijze vlekken
	50	130	zand	zwak siltig; sterk humeus	matig fijn	donker-bruin-grijs		spoor baksteen	A-horizont; antropogeen dek	basis scherp; spoor zandbrokjes
	130	160	zand	zwak siltig	matig fijn	oranje-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	basis diffuus
	160	200	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs				

Coördinaten van de boringen

nr.	X (m RD)	Y (m RD)	Z (cm NAP)
1	158239	403458	956
2	158230	403447	957
3	158215	403451	955
4	158226	403436	938
5	158241	403447	934